

Allmänt om tillsyn och insyn

Vad är tillsyn och insyn?

Tillsyn är en granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter som reglerar förskoleverksamhet. I tillsynen ingår att fatta beslut om åtgärder som kan behövas för att säkerställa att huvudmannen uppfyller krav och följer lagar och andra föreskrifter.

Enligt skollagen är det kommunerna som godkänner¹ anordnare och utövar tillsyn² i fristående förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem. Utbildningsenheten utför denna tillsyn i de fristående verksamheter som kommunen har godkänt (auktoriserat, enligt Nacka kommuns ordval) och förklarat ha rätt till bidrag.

Utbildningsnämnden har tidigare tagit beslut om att kontroller även ska genomföras i de kommunala förskolorna. Dessa kontroller kallas för insyn, enligt skollagen är det dock Skolinspektionen som har tillsynsansvaret över de kommunala förskolorna.

Om det finns brister i en fristående verksamhet får huvudmannen ett föreläggande eller en anmärkning. Om brister framkommer vid insyn av kommunala verksamheter uppmanas huvudmannen att rätta till bristerna eftersom det endast är Skolinspektionen som kan ge en kommunal huvudman föreläggande eller anmärkningar. Utbildningsdirektören och produktionsdirektören för Valfärd skola tar regelbundet upp frågan om vad som framkommit vid insynsbesöken.

Tillsyn och insyn ingår som en av flera delar i utbildningsnämndens utvärderingsplan för att följa upp kvaliteten i förskolor och pedagogisk omsorg. Det ska genomföras med ett förebyggande förhållningssätt och innebär att tillsynsmyndigheten (utbildningsenheten) ska ge råd och vägledning.

Tillsyn och insyn kan vara regelbunden och sker för närvarande med cirka två års mellanrum. Om en verksamhet har brister, har fått anmärkning eller föreläggande genomförs en ny regelbunden tillsyn eller insyn cirka ett år efter senaste tillsyn/insyn. Tillsyn och insyn kan också vara riktad och sker då vid behov inom särskilda områden, vid klagomål eller utifrån andra signaler som gör att utbildningsnämnden/utbildningsenheten bedömer att riktad tillsyn behövs.

Hur går tillsyn och insyn till?

Modellen som för närvarande används har utbildningsenheten arbetat fram och består av två delar: en del där huvudmannen eller ledningen för förskolan/pedagogisk omsorg via en checklista talar om vilken dokumentation de har samt bifogar den dokumentation som

¹ 2 kap 5 § skollagen

² 26 kap 2-4 §§, skollagen 25 kap 8 §

efterfrågas. Den andra delen består av ett besök i verksamheten, besöket avslutas med ett samtal med verksamhetens ledning. Varje förskola och pedagogisk omsorg får ett beslut som grundar sig på båda delarna.

I beslutet används formuleringarna Tillfredsställande, Tillfredsställande men kan utvecklas, Anmärkning och Föreläggande. Nedan står det mer ingående vad orden betyder.

Tillfredsställande ³	Verksamheten uppfyller kraven
Tillfredsställande men kan utvecklas ⁴	Verksamheten uppfyller kraven tillräckligt för att inte en anmärkning ska ges men behöver utveckla verksamheten och/eller dokumentationen inom området.
Huvudmannen kan kontakta utbildningsenheten för att få råd och vägledning om hur verksamheten kan utvecklas.	

Anmärkning ⁵	Verksamheten har mindre brister som behöver åtgärdas inom angiven tid, tre till sex månader från beslutsdatum.
Föreläggande ⁶	Verksamheten har allvarliga brister som behöver åtgärdas omedelbart, en till tre månader från beslutsdatum.
Åtgärder för hur en verksamhet ska avhjälpa bristerna finns beskrivet under råd och vägledning.	

Vilka områden kontrolleras vid tillsyn och insyn?

Förskola

Område: 1 kap Skollagen Inledande bestämmelser
5 § Att utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.
5 § Att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
6 § Att utbildningen vid en förskoleenhet med offentlig huvudman är icke-konfessionell. 7 § Att undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem är ickekongfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.
10 § Att förskolans verksamhet har barnets bästa som utgångspunkt. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

³ 26 kap 10-12 §§ skollagen

⁴ 26 kap 12 § punkt 1 skollagen

⁵ 26 kap 11 § skollagen

⁶ 26 kap 10 § skollagen

11 § Att förskolans verksamhet genomsyras av läroplanen och de allmänna råd som finns för förskola.

Område: 2 kap Skollagen Huvudmän och ansvar

5 § Att huvudmannen har insikt i och följer de föreskrifter som gäller för verksamheten och utbildningen⁷

5b § Att huvudmannen anmäler förändringar i den krets av personer som avses i 5a §⁸ till utbildningsenheten senast en månad efter förändringen.

8 § Att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

9-11 §§ Att det pedagogiska arbetet vid förskolan leds och samordnas av en rektor. Denne ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

12 § Att huvudmannen ser till att rektor går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna.

13 § Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen.

14 § Utöver lärare eller förskollärare som avses i 13 § får det i undervisningen i fritidshemmet och förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas.

15 § En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver.

20 § Endast den som har legitimation får anställas som förskollärare får anställas utan tidsbegränsning.

31-33 § Att förskolan har rutiner för att ta emot registerutdrag för personal.

34 § Att huvudmannen har rutiner för att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

⁷ Huvudmannen ska

* genom erfarenhet eller på annat sätt ha förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,

* ha ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och

* i övrigt ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

* Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 5 a § 1-4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

⁸ I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt 5 § andra stycket 1 och tredje stycket sammantaget avse
1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,
2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,
3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och
4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten. *Lag (2018:1158)*.

Område: 3 kap Skollagen
Barns utveckling mot målen
2 § Att förskolan ger alla barn den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.
3 § Att förskolan ger vårdnadshavare för ett barn i förskolan fortlöpande information om barnets utveckling.

Område: 4 kap Skollagen
Kvalitet och inflytande
3 § Att huvudmannen systematiskt och kontinuerligt planerar, följer upp och utvecklar utbildningen.
4-6 §§ Att det systematiska kvalitetsarbetet är dokumenterat och att målen uppfylls. Både på huvudmannanivå och enhetsnivå.
7 § Att huvudmannen har rutiner för att åtgärda brister som kommer fram genom klagomål eller på annat sätt.
8 § Att huvudmannen har skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt.
9 § Att förskolan ger barn inflytande över utbildningen och att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och miljön i förskolan, samt att de behov och intressen barnen själva ger uttryck för ligger till grund för utformningen av miljön och planeringen av den pedagogiska verksamheten.
12 § Att förskolan erbjuder vårdnadshavare inflytande inom ramen för de nationella målen. En förutsättning för inflytande är att förskolan är tydlig om mål och innehåll.
13-14 §§ Att förskolan har ett eller flera forum för samråd med vårdnadshavare och barn. Barn och vårdnadshavare ska informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd.

Område: 8 kap Skollagen Förskolan
2 § Att förskolan stimulerar barns utveckling och lärande samt erbjuder barnen en trygg omsorg. Verksamheten utgår från en helhetssyn på barnet och barnets behov utifrån att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.
8 § Att förskolan har en lämplig sammansättning på barngrupperna samt erbjuder en god miljö.
9 § Att förskolan ger särskilt stöd till barn som behöver detta samt att vårdnadshavare ska ges möjlighet att delat vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.
10 § Att förskolan medverkar till att barn med annat modersmål än svenska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.
11 § Att förskolan fortlöpande för samtal med vårdnadshavare om barnets utveckling, samt minst en gång per år genomför ett utvecklingssamtal om barnets utveckling och lärande

Område: Nacka auktorisationsregler
Punkt 27 Att förskolan deltar i utbildningsenhetens uppföljningsarbete.
Punkt 13, 19 Att förskolan har ett dokumenterat systematiskt säkerhetsarbete där krisplan, säkerhetsrutiner och barnskyddsround är tydligt synliga. Att det finns rutiner för tillbud och skador.
Punkt 29, 30, 31 Att förskolan följer Nackas allmänna bestämmelser och taxebestämmelser
Punkt 11 Öppettider samt hur verksamheten erbjuder omsorg vid tillfällig stängning.